

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku P.Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie niepodlegania ustawodawstwu polskiemu i o wysokość zadłużenia z
tytułu nieopłaconych składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 maja 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od P.Ż. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 lutego 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. 2021 r., poz. 423), art. 11 ust. 3 lit. a, w związku z art. 13 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L z 2004 r. Nr 166, str. 1, ze zm.), stwierdził, że P.Ż. w zakresie zabezpieczenia społecznego podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 listopada 2017 r. do 31 października 2018 r.

Kolejną decyzją z dnia 26 maja 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, iż P.Ż. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za okres od grudnia 2018 r. do lutego 2019 r., wyliczając kwotę zadłużenia.

Sąd Okręgowy w O., wyrokiem z dnia 13 listopada 2019 r. oddalił odwołania P. Ż. od powyższych decyzji.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 12 maja 2020 r., oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił:

- a) naruszenie prawa materialnego, tj.: (-) art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1 w związku z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawca posiada zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, mimo nierozstrzygnięcia kwestii obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym; (-) art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego niezastosowanie co skutkowało nierozpoznanie istoty przez Sąd drugiej instancji i w konsekwencji pominięcie wyjaśnienia, czy wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w Polsce;
- b) naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 233 § 1 k.p.c., przez niedokonanie przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie, w szczególności przez pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w postaci wszczęcia postępowania o podleganie przez wnioskodawcę obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowym, co skutkowało uznaniem przez Sąd drugiej instancji, że decyzje z dnia 26 lutego 2019 r. oraz 26 maja 2019 r. stanowiły konsekwencję ustalenia polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku z zatrudnieniem skarżącego na terenie Słowacji oraz Niemiec oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej z uwagi na jej oczywistą zasadność. We wniosku wyjaśnił, że ocena Sądu drugiej instancji, że posiada zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne stwierdzone decyzją z

dnia 26 lutego 2019 r. oraz 26 maja 2019 r. opierały się na niczym niepotwierdzonym fakcie, że wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności w okresie od kwietnia 2014 r. do listopada 2018 r. oraz od grudnia 2018 r. do lutego 2019 r. Zaznaczył, że wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 13 listopada 2019 r. dotyczył jedynie ustalenia, które ustawodawstwo, tj. państwa miejsca wykonywania pracy najemnej czy też państwa miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, ma w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wobec wnioskodawcy zastosowanie i w jakim okresie. Z tego wyroku, i poprzedzającej go decyzji z dnia 18 lutego 2019 r. nie wynika natomiast, czy na odwołującym się ciąży obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej również w okresie późniejszym. Kwestia podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym nie została w ogóle rozstrzygnięta wobec wnioskodawcy, tym bardziej że wszystkie decyzje obejmują również okres podlegania ustawodawstwu polskiemu, co potwierdza, że zaskarżony wyrok jest nieprawidłowy, bowiem ocena Sądu drugiej instancji opierała się na niczym niepotwierdzonym fakcie podlegania wnioskodawcy obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Poczynione przez organ zmiany w prowadzonych rejestrach, po zakończeniu sprawy o ustalenie ustawodawstwa właściwego, skutkujące przypisaniem wnioskodawcy zadłużenia, bez wydania w tym zakresie decyzji (czy wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom), nie mogło stanowić dowodu na okoliczność istnienia zaległości po stronie skarżącego.

W ocenie skarżącego, nie można uznać, że doszło do rozpatrzenia istoty sprawy. Wyłącznie zachowania prawidłowego trybu przez przeprowadzenie odpowiednich postępowań w kolejności, tj. ustalenie właściwego ustawodawstwa, podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz określenie wysokości zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne daje gwarancję ochrony interesów ubezpieczonego. Niedopuszczalne jest pominięcie któregośkolwiek z etapu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od odwołującego się na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r.,

I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia.

Pozostając przy tej kwestii, przypomnieć należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołał skarżący w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³

§ 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 475287).

Skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi w tym, że nie została rozstrzygnięta kwestia jego podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym a więc ocena Sądu drugiej instancji opierała się na niczym niepotwierdzonym fakcie podlegania przez niego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym – w szczególności po lutym 2019 r. W związku z tym należy podkreślić, że w sprawie ustalono, że P. Ż. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą „P.” z siedzibą w O., ul. [...] od 14 kwietnia 2009 r. Identyfikuje się numerem NIP [...] oraz numerem REGON [...]. Po 1 listopada 2018 r. prowadził nadal działalność gospodarczą na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Za okres od 1 stycznia 2019 r. złożył stosowne dokumenty rozliczeniowe. Z kolei decyzje z dnia 26 maja 2019 r. oraz z dnia 26 maja 2019 r. (zaskarżone w niniejszym postępowaniu) odnoszą się do okresu od grudnia 2018 r. do lutego 2019 r., nie obejmują zatem okresu późniejszego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).